

Nødvendig debat:

Skal folkepension fortsat være for alle?

Det er ikke rimeligt, at skatteyderne skal betale folkepension til mennesker, hvis største problem er, om ferien skal gå til golfbanen eller fritidshuset i Sydfrankrig.

»Det forekommer temmelig vanvittigt at behandle rigmanden og posedamen ens, bare fordi de har en alder til fælles. Vi bliver nødt til at behandle ældre, som vi behandler andre voksne mennesker: Forskelligt.«

Sådan lyder budskabet fra Ole Nørgaard Madsen, der netop har vundet en prisopgave, som ATP har udskrevet, med temaet »Borgerne og pensionen i det aldrende samfund«.

Ole Nørgaard Madsens budskab er klart: »Der er i dag stor ulighed i ældregruppen – og nok større end i nogen anden gruppe. Lad os derfor få gang i en nødvendig debat om ældres reelle forbrugsmu-

»Vi bliver nødt til at behandle ældre, som vi behandler andre voksne mennesker: Forskelligt.«

Ole Nørgaard Madsen

ligheder og den samlede ældreforsørgelse. For eksempel: Skal folkepensionen være for alle? Eller skulle folkepension være en tillægspension til de ældre, som ikke er økonomisk privilegerede, så de fik en pension, man kan leve af. Det kunne i øvrigt mindske presset på alle mulige tillægsydelse,« siger Ole Nørgaard Madsen.

Der er – mener Ole Nørgaard Madsen – én gruppe vi ikke kan sætte vores lid til i debatten: Politikerne.

»Hvis politikerne piller ved privilegier og begunstigelser til en gruppe som de ældre, så frygter de at få hug på valgdatagen. Den vurdering har de nok ret i. Så derfor må vi sætte vores lid til, at andre gode kræfter kan rejse den nødvendige debat – fx Velfærdskommissionen,« siger Ole Nørgaard Madsen.

Velfærdskommissionen: Større ulighed

Netop Velfærdskommissionen, der i mandags udgav sit første debatoplæg, bidrager gerne. Kommissionen vil starte med at sætte danskernes pensionsopsparing under lup.

»Vi må vide mere om, hvordan formuen er fordelt, før vi kan vurdere, om reglerne for folkepension og andre velfærdsydelser skal ændres.«

Kommissionsformand
Torben M. Andersen

»Vi har ambitiøse planer om at undersøge danskernes samlede pensionsopsparing mere detaljeret end nogensinde før – på individniveau. Diskussionen om, hvorvidt de ældre er golfspillere eller posedamer kører lidt i ring. Vi må vide mere om, hvordan formuen er fordelt, før vi kan vurdere, om reglerne for folkepension og andre velfærdsydelser skal ændres,« siger kommissionsformanden, Torben M. Andersen.

Han peger på, at uligheden ikke bliver mindre, men derimod større, de kommende år.

»Jeg tror, det er lidt overset, at vi får en årrække med stigende spændinger i ældregruppen. Mange betaler i dag ind til arbejdsmarkedspensioner; men det tager nærmest et helt arbejdsliv, før det for alvor får betydning for alle. En me- →

→ get stor gruppe vil i mange år være meget afhængig af offentlige ydelser,« siger Torben M. Andersen.

Ifølge Velfærdskommissionens formand er der ingen vej udenom debatten om, hvad det offentlige skal tage sig af: »Vi bliver blandt andet nødt til at diskutere spørgsmålet om brugerbetaling – fx om gratis hjemmehjælp skal afhænge af, hvor velbærgede modtagerne er,« siger Torben M. Andersen.

»Fokus er på, hvad samfundet kan gøre for de ældre. Jeg efterlyser debatten om, hvad de ældre kan gøre for samfundet.«

Ole Nørgaard Madsen

ATP er også en del af debatten om finansieringen. »ATP er en interessant ordning, fordi den dækker alle ligesom folkepensionen; men vi indbetaler jo selv til den, så den belaster ikke de offentlige finanser,« siger Torben M. Andersen.

Behov for undersøgelser

Ole Nørgaard Madsen, der selv har rundet de 60 år, mener, at ældreorganisationerne er for stærkt optaget af at varetage ældres egne interesser. De burde – mener han – i højere grad interessere sig for det samfund, som også ældre er afhængige af.

»Fokus er på, hvad samfundet kan gøre for de ældre. Jeg efterlyser debatten om, hvad de ældre kan gøre for samfundet,« siger Ole Nørgaard Madsen.

Han efterlyser – ud over undersøgelsen af den økonomiske ulighed og herunder formueforhold – endnu mere viden om de ældres forhold.

Vi ved – ifølge Ole Nørgaard Madsen – for lidt om, hvorvidt ældre overservice-res: »Noget tyder på det, hvis du sammenligner internationalt,« siger Ole Nørgaard Madsen.

Måske er omkostningerne ved at producere ældre ydelser også for store, mener han. »Forskelle mellem kommunerne kunne tyde på det. Der er så store forskelle, at der må kunne hentes viden om omkostningsreduktion ved kommunale sammenligninger,« siger Ole Nørgaard Madsen.

Og endelig burde man undersøge forbrugsmulighederne fordelt på generationer. »Hvis de ældre sidder på samme andel af forbrugsmulighederne som de udgør af befolkningen, så er det vel uretfærdigt at fylde flere velfærdsydelser på dem,« mener han.

Mens Velfærdskommissionen gerne bidrager til at undersøge de ældres forhold meget minutøst, så er det mere usikkert, om det vil føre frem til et forslag om at sætte folkepensionen ned for de mest velstående.

»Der følger jo altid en abe med. I Danmark er vi ekstremt afhængige af, at flest muligt arbejder mest muligt – fordi vi finansierer velfærdssamfundet via skatten. Hvis du gør folkepensionens grund-

ATP's prisopgave

ATP udskrev i november 2003 en prisopgave med temaet »Borgerne og pensionen i det aldrende samfund«. Det skete som optakt til ATP's 40 års jubilæum.

Med prisopgaven ønskede ATP at bidrage til den danske pensionsdebat ved at sætte fokus på forholdet mellem pensionssystemet og borgerne på den ene side og pensionssystemets indretning og indfrielsen af pensionspolitiske mål på den anden side.

Der blev efterspurgt besvarelser i to forskellige kategorier – »analyser« henholdsvis »essays«.

Besvarelserne er forelagt et bedømmelsesudvalg bestående af direktør Jørgen Søndergaard (formand), professor Nina Smith og professor Lennart Lynge Andersen.

Bedømmelsesudvalget har fundet grundlag for at uddele en førstepris og en andenpris i kategorien »essays«. Der uddeles ikke en pris i kategorien »analyser«. De præmierede besvarelser kan læses på www.atp.dk/prisopgave

beløb afhængig af indkomst, så står vi i den situation, at modne mennesker vil vide, at hvis de arbejder eller sparer op, så mister de bare pengene i folkepension. Et af argumenterne for at bibeholde princippet om, at alle skal have, er, at alternativet er meget høje marginalskatter,« siger Torben M. Andersen.